

پاسخنامه مدارس شهرستان

پایه :	۶	موضوع :	علوم قرآنی
تاریخ :	۹۱/۰۶/۰۷	ساعت :	۸

نام کتاب: آشنائی با علوم قرآنی

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سوال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه، به سوال آفر نمره داده نمی شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

سؤالات تستی:

۱. وحی در آیه شریفه «وَلَقَدْ مَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَىٰ * إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّكَ مَا يُوحَىٰ» (طه / ۳۸-۳۷) در مورد مادر حضرت موسی به کدام معنی به کار رفته است؟ ج ۱۵

۲. کدام مورد معیار و ملاک تشخیص سوره‌های مکی از مدنی نیست. ج ۴۳-۴۲
۳. کدام مورد از عوامل اختلافات قرائات نمی‌باشد. د ۸۷-۸۶
۴. «السبع المثانی» نام کدام سوره قرآن است؟ ب ۵۸-۵۷

۱. اشاره پنهانی ب. هدایت غریزی ج. سروش غیبی د. وحی رسالی
۱. زمان ب. مکان ج. تعداد آیات د. خطاب
۱. ابتدایی بودن خط عربی ب. نبودن علائم و حرکات
۱. بی نقطه بودن حروف د. تفاوت لهجه ها در صدر اسلام و اختلاف صحابه
۱. سوره بقره ب. سوره حمد
۱. هفت سوره‌ای که با حرف حم شروع می‌شود د. هفت سوره طولانی قرآن

سؤالات تشریحی:

۱. چهار مورد از دلایل نفی تحریف قرآن را نام برده و یکی را توضیح دهید. ۱۸۹-۱۸۵

۱. گواهی تاریخ ۲. ضرورت تواتر قرآن ۳. مساله اعجاز قرآن ۴. ضمانت الهی ۵. عرضه روایات بر قرآن ۶. نصوص اهل بیت ۷. نظر علمای بزرگ شیعه.

توضیح: لازمه افزودن، امکان هم‌آوردی با قرآن است و در حالی که طبق اعجاز قرآن هیچ کس قدرت آن را ندارد که آیه‌ای مانند قرآن بیاورد به گونه‌ای که از جهت فصاحت و بلاغت، بیان و محتوا با قرآن تفاوتی نداشته باشد. همچنین کم نمودن از قرآن نیز موجب می‌شود تا نظم اولی کلام به هم بخورد و در نتیجه اسلوب بلاغی کلام تغییر کند. (یا توضیح یکی از موارد بالا که در صفحات ۱۸۹-۱۸۵ موجود است)

۲. «گزینش کلمات» مربوط به کدام بعد از ابعاد اعجاز قرآن است. سه نکته از نکاتی که در گزینش کلمات و واژه های قرآن رعایت شده را بنویسید. ۱۶۵-۱۶۴

گزینش کلمات مربوط به اعجاز بیانی قرآن است. نکات عبارتند از:

- تناسب آوای حروف کلمات هم‌ردیف، به گونه‌ای که آخرین حرف هر کلمه با اولین حرف کلمه بعدی هماهنگ است.
- تناسب معنوی کلمات با یکدیگر، به گونه‌ای که از لحاظ مفهومی نیز بافت منسجمی به وجود آمده است.
- رعایت فصاحت کلمات، طبق شرایطی که در علم «معانی بیان» قید کرده اند.

۳. أ. معنی لغوی «اعجاز» و انواع آن را بیان کنید. ب. اعجاز قرآن از کدام نوع است؟ ۱۵۶

أ. اعجاز از ریشه عجز (ناتوانی) به معنای ناتوان ساختن می‌باشد. ناتوان ساختن بر دو گونه است: یکی آنکه توانایی کسی قهراً از وی سلب شود و او به عجز درآید مثلاً اگر شخصی قدرت مالی دارد آن مال را به زور از او بگیرند. دیگر آنکه کاری انجام گیرد که دیگران از انجام آن عاجز باشد بدون آنکه درباره آنان هیچگونه اقدام منفی به عمل آمده باشد. ب. اعجاز انبیاء و قرآن از نوع دوم است یعنی عملی که به دست آنان انجام می‌گیرد بیرون از توان بشریت است.

۴. چرا در قرآن از انبیای شناخته شده به کرات سخن گفته شده و از پیامبرانی چون زرتشت سخن به میان نیامده است؟ توضیح دهید. ۱۳۶

هدف از قصه، عبرت آموزی شنوندگان است تا از آنچه باور دارند و برای آنان روشن است درس بگیرند در قرآن روی سخن در مقام خطابه با عرب است و امتهایی که در کنار عرب قرار گرفته‌اند، یهودی و نصاری هستند لذا باید از کسانی با آنان سخن گفت که در مورد شناخت آنان باشد. سخن گفتن از پیامبرانی که حتی نزد امتهایشان مجهول باشند مانند زرتشت که هنوز شناخته شده نیست و مجوسیان نیز به درستی از وی شناختی ندارند سودی ندارد.

۵. أ. «حروف مقطعه» چیست و در چند سوره آمده است؟ ب. چگونه نوشته می‌شود و چگونه خوانده می‌شود؟ ۱۲۱

در ابتدای ۲۹ سوره از سوره‌های قرآن یک یا چند حرف از حروف الفبا وجود دارد که مجموعاً ۷۸ حرف است که با حذف موارد تکراری، ۱۴ حرف می‌شود. این حروف را «حروف مقطعه» می‌گویند. حروف مقطعه در کتابت، سر هم و به صورت یک کلمه نوشته می‌شوند، ولی هنگام خواندن، جدا از هم خوانده می‌شوند به این صورت که هر حرفی با اسم عربی خود خوانده می‌شود. مانند «المص» که این گونه خوانده می‌شود: الف، لام، میم، صاد.

۶. اقسام «تشابه» در قرآن را نام برده و هر کدام را توضیح مختصری بدهید. ۱۱۴-۱۱۳

۱. تشابه اصلی: آن است که به گونه طبیعی، یعنی به سبب کوتاهی لفظ و گستردگی معنا به وجود آمده باشد مثلاً آیاتی که درباره مبدأ و معاد، استطاعت انسان و... نوعاً از این قسم است، زیرا معانی، بلند و دقیق است ولی الفاظ بسیار کوتاه و نارس است لذا برای بیان معانی و الا به ناچار از کنایه، مجاز و استعاره استفاده می‌شود که البته تعداد این قبیل آیات متشابه کم است.

۲. تشابه عرضی: در اثر برخورد و تضارب آراء و عقاید و پیدایش مذاهب و گرایش‌های مختلفی که بعد از عصر نزول قرآن رخ دارد بوجود آمد. این آیات در آغاز اسلام متشابه نبود و عموم مسلمانان معنا و مراد آن را درک می‌کردند ولی پس از به وجود آمدن مباحث جدلی و مسایل کلامی در زمره متشابهات محسوب شدند. عمده تشابه در قرآن از این نوع است.

۷. شرایط نسخ را بیان کنید. (چهار مورد) ۱۰۴-۱۰۳

۱- در محدوده احکام شرعی باشد ۲- موضوع در نسخ تبدیل نشود (مانند تبدیل حالت اختیار به اضطرار) ۳- وجود تنافی و تضاد میان ناسخ و منسوخ به گونه ای که جمع میان آنها ممکن نباشد. ۴- منسوخ، محدود به زمان معینی نشده باشد.

۸. یکسان سازی مصحف های قرآنی در زمان خلافت چه کسی انجام شد. مراحل یکسان سازی مصاحف را نام ببرید. ۷۶

در زمان خلافت عثمان انجام شد که هیأتی از سوی عثمان برای این امر معین گردید. مراحل یکسان سازی عبارتند از: ۱- جمع آوری منابع و مأخذ صحیح و مقابله آنها و تهیه مصحف واحد ۲- نسخه برداری از مصحف جدید و مقایسه نسخه های آماده با یکدیگر به منظور اطمینان نسبت به صحت آنها و عدم وجود اختلاف بین آنها.

۳- جمع آوری مصحف ها یا صحیفه هایی که قرآن در آنها ثبت شده بود از تمامی بلاد اسلامی و محو کردن آنها و الزام همه مسلمان به قرائت مصحف جدید.

۹. نزول تدریجی قرآن با نزول یکباره آن در شب قدر چگونه قابل جمع است؟ (دو نظریه در این باره ذکر کنید) ۲۴-۲۳

۱. آغاز نزول قرآن در شب قدر است نه نزول تمام قرآن (نظر بیشتر محققینیک دلیل بر قوت این نظر این است که در قرآن آیات ناسخ و منسوخ، عام و خاص، مبهم و مبین بسیار است، در حالی که مقتضای ناسخ بودن تأخیر زمانی آیات ناسخ از منسوخ است پس معقول نیست قرآن موجود یکجا نازل شده باشد.)

۲. گروهی معتقدند قرآن دو نزول داشته: نزول دفعی (یکجا) و نزول تدریجی به عبارت دیگر در شب قدر همه قرآن یک جا بر پیامبر نازل شده سپس در طول مدت نبوت دوباره به تدریج نازل گشته است.

۳. گروهی معتقدند در شب قدر در هر سال آن اندازه از قرآن که نیاز سال بود یکجا بر پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) نازل می شد سپس در طی سال نیز همان آیات به تدریج و بر حسب مناسبت ها و پیشامدها نازل می گردید.